
Bulut, Y. (2018) Kitap İnceleme: Eski Metinlere Yeni Bağlımlar: Osmanlı Edebiyatı Çalışmalarında Yeni Yönelimler, Yaz: Aynur, H. vd. *Uluslararası Folklor Akademi Dergisi*. Cilt:1, Sayı:1, 149-154.

Makale Bilgisi / Article Info

Geliş / Recieved: 28.03.2018

Kabul / Accepted: 17.04.2018

Kitap İnceleme/Book Review

Aynur, H., Çakır, M., Koncu, H., Kuru, S.S. & Özyıldırım A.E., **Eski Metinlere Yeni Bağlımlar: Osmanlı Edebiyatı Çalışmalarında Yeni Yönelimler**

Klasik Yayınları, Topkapı/İstanbul 2015, 295 s.,

ISBN: 978-605-5245-67-2

Yağmur BULUT*

2005 yılından bu yana geleneksel olarak her yıl Nisan ayının son haftası başta İstanbul olmak üzere yurtiçi ve yurt dışındaki farklı şehirlerde gerçekleştirilen “Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları” üst başlıklı çalıştay dizisinin onuncusu, yurtdışında “Ottomanists at the University of Washington [Osmanlı Araştırmacıları Washington Üniversitesi’nde]” üst başlığıyla 24-26 Nisan 2014’te Seattle’da düzenlenmiştir. Türkiye dışındaki ülkelerde de yerli ve yabancı bilim insanlarınca yapılan eski Türk edebiyatına dair çalışmaların takibi, yurtiçindeki eski Türk edebiyatı araştırmalarına katkısı için oldukça önemlidir. Tanıtımını yaptığımız “*Eski Metinlere Yeni Bağlımlar: Osmanlı Edebiyatı Çalışmalarında Yeni Yönelimler*” adlı bu kitap, söz konusu çalıştayda sunulan yazılardan on yazının makaleye dönüştürülmüş şeklini içermektedir.

* Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı ABD, YL Öğrencisi, byagmur298@gmail.com

Kitapta yer alan yazıları Hatice Aynur, Müjgân Çakır, Hanife Koncu, Selim S. Kuru ve Ali Emre Özyıldırım yayına hazırlamış olup, Klasik Yayınlarında basılmıştır. Birinci basım Nisan 2015 tarihlidir. Kitapta, bir “Önsöz” ve Selim S. Kuru’nun yazdığı “Giriş” [s. 19-33] bölümünden sonra sırasıyla şu ana bölümler yer alır: 1. Metinlere Yaklaşırken [s. 36-93], 2. Metinler Arasında İlişkiler [s. 96-167], 3. Başka Metinler [s. 170-217], 4. Metinlerin Düzeni [s. 220-295]. Bu ana bölümlerden ilk üç bölümdeki yazıların tamamı yabancı araştırmacılara aittir; kitabı hazırlayanlar tarafından Türkçeye çevirtilmiştir.

Giriş Bölümü

Kitabın bu bölümünde Selim S. Kuru’nun “Metinlerle Yaşayanlar” başlıklı giriş yazısı vardır. Burada, eski metinlerin çözümlenmesindeki yaklaşımların kronolojik tarihçesi anlatılmıştır. Kuru, söz konusu yaklaşımların eksik gördüğü yönlerini ve bu yönlerin nasıl olması gerektiğine dair düşüncelerini açıkladıktan sonra kitaba dair bilgi verir.

Metinlere Yaklaşırken

Kitabın ilk ana bölümüdür. Walter G. Andrews’in “Osmanlı Metin Çalışmaları: Geçmişe Meydan Okuma Geleceği Tasarlama” başlıklı yazı ile Leroy Searle’nin “Estetik, Filoloji ve Sensus Commonis” başlıklı yazı yer almaktadır.

Osmanlı Metin Çalışmaları: Geçmişe Meydan Okuma Geleceği Tasarlama

Walter G. Andrews’in yazısını, Veysel Öztürk çevirmiştir. Andrews bu makalede Osmanlı metin çalışmalarına yönelik yerleşik yaklaşımlara dair düşüncelerini aktarır. Transkripsiyon sistemiyle edisyon kritiği oluşturulan çevirilerin metinleri anlamadaki yeterliliğini sorgular, edisyon kritik yönteminin sabit bir metin yaratmayacağını ileri sürer ve bu yöntemle Türkiye’de yayımlanan *Bâkî Dîvânı* ile *Latîfî Tezkiresi*’ni değerlendirir.

Estetik, Filoloji Ve Sensus Commonis

Leroy Searle’nin yazısını Zeynep Seviner Türkçeye çevirmiştir. Bu makede Searle’nin, bir sosyal teori olan eleştirel teorinin çeşitli yönlerine dair farklı açıklamalar yaptığı görülür. *Metinlere Yaklaşırken* eleştirel teori ile ilgilenen herkesin okuma isteği duyacağı yazının “Huzur” alt başlığında

Ahmet Hamdi Tanpınar'ın Huzur'u ve Orhan Pamuk'un Kara Kitap'ı – yazarın terimiyle- “sensus communis” bağlamında incelenmiştir.

Metinler Arasında İlişkiler

Kitabın ikinci ana bölümüdür. Guy Burak'ın “Sansür, Kanonizasyon Ve Osmanlı İmzâ-Takrîz Pratikleri Üzerine Düşünceler” başlıklı yazısı, John J. Curry'nin Bir “Kütüphanede Ne Olabilir Ki? Osmanlı Metinlerine Bireysel Eserlerdense Derlemeler Merceğinden Bakış” başlıklı yazısı ve Meredith M. Quinn'in “On Yedinci Yüzyıl İstanbul'unda Ucuza Okumalar” başlıklı Türkçeye çevrilmiş yazısı yer almaktadır.

Sansür, Kanonizasyon Ve Osmanlı İmzâ-Takrîz Pratikleri Üzerine Düşünceler

Guy Burak'ın yazdığı Bahadır Süreli'nin çevirdiği bu makalede, sansürün erken dönem modern Avrupa pratikleri ile aynı dönemdeki Osmanlı kanonizasyon uygulamaları arasındaki kimi benzerliklerin ortaya konulduğu görülür. On yedinci yüzyılda Osmanlı sahasında hazırlanmış önemli tarihlerden Peçevî Tarihi'nin Avrupa'daki baskı makinesinin icadını ve baskı sürecini anlattığı bölümünde geçen “imzâ” terimi ve Osmanlı sahasındaki “takrîz” çalışmaları, söz konusu benzerliklere dair odak noktası olduğu görülür.

Kütüphanede Ne Olabilir Ki? Osmanlı Metinlerine Bireysel Eserlerdense Derlemeler Merceğinden Bakış

John J. Curry'in bu makalesini Veysel Öztürk çevirmiştir. Makalede Ahmed Kirâmeddin Efendi, ailesi, Halvetî Kolu hakkında bilgi verildiği ve Nasûhî Dergâhı koleksiyonunun ele alındığı görülür. Söz konusu koleksiyonda yer alan eserler hakkında açıklamalar yapılmış, eksik ciltler örneklendirilmiştir. Osmanlı'nın Balkan Savaşına girişinden Cumhuriyete kadar geçen sürede tarikatların değişimi ve gelişimine dair bilgilere de yer verilmiştir.

On Yedinci Yüzyıl İstanbul'unda Ucuza Okumalar

Meredith M. Quinn'un yazdığı yazıyı, Fatih Altuğ Türkçeye çevirmiştir. Osmanlıda tereke kültürüne değinilen bu makalede, maddi kültür açısından terekelerin önemli bir kaynak olduğu belirtilmiştir. Tereke kullanımının kitap tarihi açısından doğurduğu sorunlar ele alınmıştır. İstanbul

Molla Hüsrev Mahallesinde yaşamış Ahmet Efendi bin Mustafa'nın (ölüm. 1668) terekesi üzerinden değerlendirilmelerde bulunulduğu görülür.

Başka Metinler

Kitabın üçüncü ana bölümünde Rachel Goshgarian'ın "Her Kim Tutmaz Hak Buyruğu Onun Helâli Haramdır; Ermeni Türkçesine Giriş ve Kefeden Bir Örnek İncelemesi" başlıklı yazısı ve Jocelyn Sharlet'in "Herşey Kimi Tanıdığımızla İlişkilidir: Abbasî Edebiyatında Yaratıcı Yazarlık ve Konuşma Özgürlüğü" başlıklı yazısı yer almaktadır.

"Her Kim Tutmaz Hak Buyruğu Onun Helâli Haramdır" Ermeni Türkçesine Giriş ve Kefe'den Bir Örnek İncelemesi

Makaleyi Rachel Goshgarian yazmış olup, Banu Griffin Türkçeye çevirmiştir. 1641 yılında bir Ermeni diyakozu (papaz yardımcısı) olan Mikayel adlı kişinin Kefe'de tamamladığı deri ciltli bir şiir derlemesinden şiir örnekleri verilmiştir. Osmanlı devletinde Ermeni Türkçesi ile yazılmış önemli eserlere değinilmiştir.

Her Şey Kimi Tanıdığımızla İlişkilidir: Abbasî Edebiyatında Yaratıcı Yazarlık Ve Konuşma Özgürlüğü

Jocelyn Sharlet'in makalesini Meryem Selva İnce Türkçeye çevirmiştir. Arap edebiyatında yazarlık, yaratıcı yazarlık ve konuşma özgürlüğü çalışmalarının bağlamlarını genişleten kurgu, çeviri ve akademik çalışma biçimleri değerlendirilmiştir. Arap edebiyatında beşerî ilimler, tarih yazımı, tarihsel anlatılar üzerinde durulmuştur.

Metinlerin Düzeni

Kitabın dördüncü ana bölümünde, Burcu Karahan'ın "Mentor Efendi Olmak: On Dokuzuncu Yüzyılda Osmanlı'da Yapılan Les Aventures de Tèlèmaque Tercümesi", Zeynep Seviner'in "Geri Dönüştürülebilir Transkripsiyon Sistemi Ve On Dokuzuncu Yüzyıl Metinleri: Nâmık Kemâl'in İntibah Romanı" ve Hatice Aynur'un "Osmanlı Kitabeleri Projesi: Sorunlar, İmkânlar, Sonuçlar" adlı yazısı olmak üzere üç yazı yer almaktadır.

Mentor Efendi Olmak: On Dokuzuncu Yüzyılda Osmanlı'da Yapılan Les Aventures de Tèlèmaque Tercümesi

Burcu Karahan bu makalesinde, bir çeviri roman olan François de Salignac de La Mothe-Fèlènon'a ait Les Aventures de Tèlèmaque (Telemakhos'un maceraları) adlı eserin Batı'daki yerine ve eserin 1862'de Osmanlı'daki tercüme çalışmalarına değinmiştir. Telemak'ın Osmanlı edebiyatında ilk tercüme roman oluşu ve önemli özellikleri üzerinde durmuştur.

Geri Dönüştürülebilir Transkripsiyon Sistemi Ve On Dokuzuncu Yüzyıl Metinleri: Nâmık Kemâl'in İntibah Romanı

Zeynep Seviner, G. Andrews'un "Washington Üniversitesi Osmanlı Arşiv Projesi" kapsamında 2007 yılında geliştirdiği "Geri Dönüştürülebilir Transkripsiyon Sistemi" hakkında daha önce bir yazısında bahsettiğini söyler. Söz konusu geri dönüştürülebilir transkripsiyon sistemini anlatan Seviner, sistemin sunduğu olanakları ele alır. Bu sistemin nasıl çalıştığını anlatıp, Nâmık Kemal'in İntibah romanı üzerinden sistemi örneklendirmiştir.

Osmanlı Kitabeleri Projesi: Sorunlar, İmkânlar, Sonuçlar

Yazar, şu cümle ile yazısının amacını bildirir: "*Tokyo Yabancı Diller Üniversitesi Ve Türk Tarih Kurumunun katkılarıyla Hatice Aynur, Kayoko Hayashi (Tokyo Yabancı Diller Üniversitesi) ve Hakan Karateke'nin (Chicago Üniversitesi) yürütücülüğünde Şubat 2009'da hayata geçirilen Osmanlı Kitabeleri veri tabanı projesinin beşinci yılında kullanılan yöntem, karşılaşılan sorun ve ulaşılan kısmi sonuçların bilim alemine sunulması amaçlanmaktadır.*" (s.247). Söz konusu proje, Osmanlı kitabelerinin kaynak olarak kullanımının arttırılmasına katkı sağlar niteliktedir. Osmanlı kitabeleri projesinin amacı ve kapsamı, mevcut durumun coğrafi dağılımı, projenin yürütülmesi hakkında bilgiler verilerek Osmanlı bina kitabelerine resimli olarak örnekler verilmiştir. Epigrafi'nin (yazılı metinler/kitabeler) Batı'daki tarihçesine ve Osmanlı kitabe çalışmalarının durumuna da değinildiği görülür.

Sonuç olarak denilebilir ki, Klasik Yayınlarının *Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları Serisi* arasında yer alan, yerli ve yabancı bilim insanlarının çalışmalarını içeren bu kitap, eski Türk edebiyatı metinlerine yeni bakış açıları ile yaklaşması, eski Türk edebiyatının sorunlarına değinmesi ve çözüm

önerilerinde bulunması bakımından önemli bir eserdir. Okunmaya ve incelenmeye değer olduğuna inanıyoruz.